

شناسایی عوامل درون بانکی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت مالی بانک‌های خصوصی منتخب در جمهوری اسلامی ایران

جواد نوبخت^۱

غلامعلی حاجی^{۲*}

عباس معمارنژاد^۳

احمد سرلک^۴

چکیده

صحت و سلامت عملکرد نظام بانکی برای حفظ ثبات اقتصاد جامعه، نظام پولی، منافع سپرده‌گذاران و حفظ اعتماد عمومی نسبت به کل شبکه بانکی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. علاوه بر این، از آنجاکه سیستم بانکی سالم و با ثبات، به‌گونه‌ی بهتری می‌تواند در مقابل شوک‌ها مقاومت و نقش پررنگ‌تری در پایداری و ثبات سیستم مالی ایفا نماید، شناسایی متغیرها و مولفه‌های مؤثر و چگونگی تأثیرگذاری آن‌ها بر بازیابی و احیای سلامت مالی بانک‌ها ضروری به نظر می‌رسد. عوامل متعددی بر سلامت مالی بانک‌ها تأثیر می‌گذارد. برخی از این عوامل درون بانکی و تحت کنترل مدیریت بانک هستند و براساس تأثیر خاص آن‌ها بر سلامت بانک، می‌توان آن‌ها را مثبت یا منفی دانست. با توجه به این موضوع، در این مطالعه عوامل درون بانکی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت مالی بانک‌های خصوصی منتخب در جمهوری اسلامی ایران طی دوره ۱۳۹۰-۱۴۰۰ با استفاده از روش داده‌های تابلویی و اثرات ثابت مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بررسی نشان داد که حاکمیت شرکتی، نقدینگی، سن بانک، مدل کسب و کار تأثیر مثبت و معنی‌داری بر شاخص سلامت بانکی دارند. در مقابل، اندازه بانک، اهرم مالی، دارایی بدون بهره و ریسک مالی تأثیر منفی و معنی‌داری بر شاخص سلامت بانکی دارند.

واژه‌های کلیدی: سلامت مالی، عوامل درون بانکی، ثبات اقتصادی، داده‌های تابلویی.

طبقه‌بندی JEL: G21, G3, E02, C21

۱. گروه اقتصاد، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران؛ Javad.nob2020@gmail.com

۲. استادیار، گروه اقتصاد، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (نویسنده مسئول)؛ Gh.haji@iau.ac.ir

۳. استادیار، گروه اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ Memarnejad@srbiau.ac.ir

۴. استادیار، گروه اقتصاد، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران؛ A-sarlak@iau-arak.ac.ir

مقدمه

بخش بانکی از دیرباز به‌عنوان ستون فقرات اقتصاد شناخته شده است. بر حیات اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد و همبستگی مستقیم با کل بخش‌های مالی و اقتصاد کشورها دارد. بخش بانکی مهم‌ترین سازوکار برای انجام بسیاری از وظایف مربوط به تجهیز سپرده‌ها، ارزیابی و نظارت اعتبار، دسترسی به سیستم پرداخت و اتاق پایاپای معاملات، تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری فعالیت‌های اقتصادی، انتقال وجوه از پس‌اندازکنندگان به سرمایه‌گذاران را ممکن می‌سازد (رانا و کامروزمن^۱، ۲۰۲۱). در این خصوص لازمه تحقق چنین امری در اقتصاد، وجود نظام بانکی کارا، منسجم، مقتدر، سالم و سودآور است؛ چراکه هنگامی که بانکی به‌طور مؤثر عمل نموده و سود ایجاد نماید، به‌گونه‌ی بهتری توانایی کاهش و کنترل شوک‌های در صورت رخداد (کاهش ناگهانی عملکرد) و بازیابی سریع پس از شوک (بازسازی عملکرد نرمال) را دارد. می‌تواند به پیش‌بینی بحران‌های مالی کمک کند و نقش پررنگ‌تری در پایداری، ثبات سیستم مالی و پاسخگویی بهتر اقتصاد به شوک‌های مالی ایفا نماید. علاوه بر این، از آنجاکه حداکثر کردن ثروت سهامداران به‌عنوان هدف اصلی مدیریت بانک‌ها مطرح است، سلامت مالی معیاری است که از طریق آن مالکان می‌توانند کارایی مدیریت بانک را ارزیابی کنند. براین اساس همواره در سطح اقتصاد خرد و کلان سلامت مالی بانک‌ها^۲ و عوامل مؤثر بر آن مورد توجه سیاست‌گذاران و اقتصاددانان قرار داشته است (السعیدی و عباس^۳، ۲۰۲۲؛ رنوکا و چودیستی^۴، ۲۰۲۲).

با توجه به توضیحات فوق و علی‌رغم نقش مؤثر بانک‌ها در اقتصاد کشورها به‌ویژه در اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، طی سال‌های اخیر کارکرد بانک‌های جمهوری اسلامی ایران متأثر از عملکرد نامناسب درونی (زیان انباشته، حجم بالای مطالبات معوق، دارایی‌های با درجه نقدشوندگی پایین و غیره) دچار شکنندگی، آسیب‌پذیری و عدم انعطاف‌پذیری گردید. منظور از شکنندگی بانکی یعنی حساسیت و آسیب‌پذیری بخش بانکی در مقابل شوک‌ها (کدیر و همکاران^۵، ۲۰۱۸) و منظور از عدم انعطاف‌پذیری یعنی عدم امکان پاسخ‌دهی سیاستی مناسب در مقابل شوک‌ها است (قهرمانی، ۱۳۹۸). در نتیجه این رخداد، زمینه‌های ناکارایی در عملکرد شبکه بانکی کشور در برقراری ثبات و

1. Rana and Kamruzzaman
2. Safety & Soundness
3. Al-Saidi & Abbas
4. Renuka & Chodisetty
5. Kedir et al

کارایی محیط اقتصادی، ایجاد بی‌ثباتی مالی مشاهده و در پی آن شیوع پدیده «هجوم بانکی»^۱، «بحران سیستماتیک»^۲ یا «وحشت بانکی»^۳، «شکست»^۴، «توقف»^۵ و «ورشکستگی»^۶ برخی بانکها پدیدار گردید. این مسئله، ضرورت بازیابی و احیای سلامت بانکی و رفع شکنندگی آنها، شناسایی عوامل مؤثر بر آن، راهکارهای اصلاح، تقویت، شفاف‌سازی و سالم‌سازی همه جانبه نظام بانکی کشور متناسب با الزامات و اهداف اصلی اقتصاد کشور را بیش از پیش مورد توجه قرار داده است. علاوه بر این، از آنجاکه در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به صراحت، به اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی (بند ۹)، شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و غیره (بند ۱۹) اشاره شده است، بر اهمیت شناسایی متغیرها و مولفه‌های مؤثر بر بازیابی و سلامت مالی بانکها افزوده است. عوامل متعددی بر سلامت مالی بانکها در سطح شرکت و سطح کشور تأثیر می‌گذارد که بسته به نوع و ماهیت دارای آثار متفاوت هستند. برخی از این عوامل تحت کنترل مدیریت بانک و برخی دیگر خارج از کنترل هستند. وجود بسیاری از عوامل مؤثر بر بخش بانکی ممکن است باعث شکنندگی مالی یا تقویت سلامت مالی در این بخش شود. بنابه تئوری قدرت بازار، عملکرد و سلامت بانکی تابعی از عوامل خارجی بازار است، در حالی که طبق نظریه ساختار کارایی و تراز پرتفوی، عملکرد بانک تحت تأثیر کارایی داخلی و سیاست مدیریت است (ایرما^۷، ۲۰۱۷). با توجه به این موضوع در مطالعه حاضر عوامل مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت بانکی در بانکهای منتخب در جمهوری اسلامی ایران بررسی شده است. براین اساس سوال اصلی مطالعه حاضر آن است که عوامل درونی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت مالی صنعت بانکداری ایران کدامند؟

ساماندهی مقاله حاضر بدین صورت است که پس از مقدمه، در بخش دوم مبانی نظری و پیشینه مقاله مطرح می‌گردد. در بخش سوم مدل تجربی بیان می‌شود. بخش چهارم، شامل داده‌های مورد

1. Bank Run
2. Systemic Banking Crises
3. Banking Panic
4. Failure
5. Insolvency
6. Bankruptcy
7. Irma

استفاده در مدل و نتایج برآوردها و تجزیه و تحلیل آن‌ها است. در بخش پنجم نتیجه‌گیری و پیشنهادات مقاله ارائه شده است.

مبانی نظری

پس از بحران مالی سال ۲۰۰۸، موضوع حفظ سلامت و ثبات مالی در اقتصاد به‌صورت جدی در هر دو جنبه نظری و عملیاتی مورد توجه قرار گرفت. سلامت مالی بانک‌ها با بحث تداوم فعالیت، ورشکستگی، درماندگی مالی و ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری (مربوط بودن و قابل اتکا بودن) در ارتباط است. سلامت بخش بانکداری همبستگی مستقیم با سلامت اقتصاد دارد (ثوریک^۱، ۲۰۲۰) و از طریق ایجاد ثبات اقتصادی، پاسخگویی به نیازهای اقتصاد و پیشگامی در تقویت بخش واقعی اقتصاد، ضمن ارتقاء شفافیت و سلامت اقتصادی، نقش بسزایی در تحقق اهداف اقتصادی دارد (میسرا و آسپا^۲، ۲۰۱۳؛ مسعود و حق^۳، ۲۰۱۶). علاوه بر این سلامت بانک‌ها، تضمینی برای حفظ امنیت و جوه سپرده‌گذاران^۴، سهامداران، سرمایه‌گذاران، کارکنان و کل اقتصاد، انتقال کارآمد منابع به تولید، مدیریت بهینه ریسک‌های احتمالی و افزایش اثربخشی سیاست‌های پولی قابل اجرا است. یک بانک سالم در شرایط نامطلوب اقتصادی بهتر می‌تواند تهدیدهای اثرگذار بر تداوم فعالیت خود را مدیریت کند (آتاناسوگلو و همکاران، ۲۰۰۸). از این‌رو، بانک‌ها باید بتوانند سطح سلامت مالی خود را حفظ کنند تا وضعیت مطلوبی داشته باشند. بنابه اهمیت سلامت بخش بانکداری، تمام بانک‌های مرکزی در سراسر جهان به‌دقت ریسک‌های موجود در سیستم مالی و ثبات سیستم مالی را رصد می‌کنند. این امر بر اهمیت شکنندگی مالی همراه با رشدی که باید در سیستم مالی تحقق یابد تاکید کرده است. شکنندگی مالی را می‌توان به‌عنوان وضعیتی بسیار حساس بیان کرد که در آن شوک‌های کوچکی که ممکن است در بازارها رخ دهد می‌تواند اقتصاد کشور را به سمت بحران‌های مالی در مقیاس کلان در اقتصاد داخل و کل جهان بکشاند. بنابراین، اهمیت سلامت بانک‌ها در اقتصاد کشور تا این حد، خطر شکنندگی مالی و همچنین ریسک‌های بحران بزرگ را برای اقتصادهای ملی دربر می‌گیرد (سیت، ۲۰۲۲).

1. Thorik
2. Misra & Aspa
3. Masud & Haq
4. Safe Custody of Depositors' Fund

بنابه تعریف، سلامت بانکی به سلامت مالی و غیر مالی بانکها اطلاق می‌گردد که ضمن این که منجر به پیشگیری از بحران و پاسخ‌دهی سیاستی مناسب در مقابل شوک‌های ناشی از ناملایمات درون بانکی و نوسان متغیرهای کلان اقتصادی می‌شود، زمینه‌های ایجاد و حفظ اعتماد برای همه طرف‌های ذینفع از قبیل سهامداران، کارکنان، استفاده‌کنندگان خدمات بانکی و دولت را فراهم می‌نماید. بانک سالم، بانکی است که می‌تواند اعتماد عمومی را جلب و حفظ کند، می‌تواند وظیفه واسطه‌گری را انجام دهد، به مبادلات مالی بپردازد و توسط دولت در اجرای سیاست‌های مختلف، به‌ویژه سیاست‌های پولی مورد استفاده قرار گیرد (چیرونسیا^۱، ۲۰۲۰). به‌طور کلی، سلامت بانک را می‌توان توانایی انجام عملیات عادی بانکی و ایفای تعهدات مطابق با مقررات قابل اجرا به شرح ذیل تفسیر نمود:

۱. توانایی جمع‌آوری وجوه از مردم، سایر مؤسسات و سرمایه خود؛
۲. توانایی مدیریت وجوه؛
۳. توانایی انتقال وجوه به جامعه؛
۴. توانایی انجام تعهدات در قبال جامعه، کارکنان، صاحبان سرمایه و سایر گروه‌ها؛
۵. رعایت مقررات بانکی قابل اجرا (دویتاما^۲، ۲۰۲۱).

عوامل مؤثر بر سلامت بانکی

با توجه به اهمیت سلامت بانکی در حفظ ثبات اقتصاد جامعه، نظام پولی، منافع سپرده‌گذاران و حفظ اعتماد نسبت به کل شبکه بانکی، شناسایی عوامل مؤثر بر آن و در نظر گرفتن این عوامل در طراحی سیاست‌های اقتصادی حائز اهمیت است. عوامل متعددی بر سلامت بانک‌ها در سطح بنگاه، بخش، ملی و بین‌المللی تأثیر می‌گذارد. تعامل پیچیده بین عوامل مؤثر بر سلامت بانک‌ها نیز ممکن است به‌طور مداوم براساس شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی متفاوت باشد (ایرما، ۲۰۱۷). از عوامل داخلی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت بانکی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- اندازه بانک

اندازه بانک اغلب با لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها، فروش خالص یا ارزش بازار بانک نشان داده می‌شود. در مورد تأثیر اندازه بانک بر سلامت بانکی، برخی از مطالعات (سمیرلاک^۳، ۱۹۸۵؛ بورک^۱،

1. Chairunesia
2. Dwitama
3. Smirlock

۱۹۸۹؛ مولینوکس و تورنتن^۲، ۱۹۹۲؛ بیکر و هو^۳، ۲۰۰۲؛ گودارد^۴، ۲۰۰۴؛ هادریج^۵، ۲۰۱۵؛ اولیانکا و همکاران^۶، ۲۰۱۸؛ آمالیا و نوگرها^۷، ۲۰۲۱) به اثر مثبت اندازه بانک و برخی دیگر از مطالعات (پاسیوراس و کاسمیدوس^۸، ۲۰۰۷؛ سوفیان و حبیب الله^۹، ۲۰۰۹؛ روزانی و رحمان^{۱۰}، ۲۰۱۳؛ نوائلی و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۵ و رشید و جبین^{۱۲}، ۲۰۱۶) به اثر منفی اندازه بانک بر سلامت بانکی اشاره نمودند.

- نظام راهبری شرکتی

نظام راهبری شرکتی به طور مستقیم و غیرمستقیم بر سلامت سازمانها تأثیر دارد. در اثر مستقیم به عنوان مثال اندازه و ویژگیهای هیئت مدیره به عنوان یکی از اجزای اساسی سیستم حاکمیت شرکتی اثر مثبت بر عملکرد و سلامت مالی شرکت دارد (انتیم و سوباروین^{۱۳}، ۲۰۱۳؛ جیزی و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۴؛ کورمیر و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۷؛ حکیمی و همکاران^{۱۶}، ۲۰۱۸ و بوالای^{۱۷}، ۲۰۱۹). در اثر غیرمستقیم حاکمیت شرکتی از طریق تأثیر بر سایر متغیرها بر عملکرد تأثیر می گذارد. به عنوان مثال جیزی و همکاران (۲۰۱۴) بین استقلال هیئت مدیره و شیوههای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت^{۱۸} رابطه مثبت و اساسی یافتند. آنها استدلال نمودند که مدیران مستقل خارجی در هیئت مدیره، کار نظارت و کنترل هیئت مدیره را تقویت می کنند تا اطمینان حاصل شود که منافع اجتماعی سهامداران حفظ می شود. آنها همچنین نشان دادند که تمایل مدیران مستقل بر اهداف کوتاه مدت

1. Bourke
2. Molyneux & Thornton
3. Bikker & Hu
4. Goddard
5. Hadriche
6. Olayinka et al
7. Amalia & Nugrahal
8. Pasiouras & Kosmidou
9. Sufian & Habibullah
10. Rozzani & Rahman
11. Nouaili et al
12. Rashid & Jabeen
13. Ntim and Soobaroyen
14. Jizi et al
15. Cormier et al
16. Hakimi et al
17. Buallay
18. Corporate Social Responsibility

کمتر از اهداف بلندمدت است که می‌تواند با سرمایه‌گذاری در مسئولیت اجتماعی ایجاد شود (لیائو و همکاران^۱، ۲۰۱۹).

- اهرم مالی

بسیاری از مطالعات موجود نشان می‌دهند که نسبت سپرده و سلامت مالی رابطه مثبت معناداری دارند (ریاض و مهر، ۲۰۱۳؛ و رشید و جبین، ۲۰۱۶ و مهر و آجیبی^۲، ۲۰۱۸)، در مقابل برخی دیگر (چراموتی^۳، ۲۰۱۲؛ چن - بینگ‌لی^۴، ۲۰۱۴؛ آنا- ماریا و جورجیا^۵، ۲۰۱۴ و اجوگو^۶، ۲۰۱۶) بیان کرده‌اند که بین اهرم و سودآوری شرکت‌ها رابطه منفی و قوی وجود دارد (نگوئن و لیو، ۲۰۱۹).

- دارایی‌های بدون بهره

دمیرگوچ - کانت و هویزینگا (۱۹۹۹) نشان دادند که رابطه بین سودآوری و نسبت دارایی‌های بدون بهره (وجه نقد، دارایی‌های ثابت و سایر دارایی‌ها) منفی است، که نشان می‌دهد هرچه نسبت دارایی‌های بدون بهره بر کل دارایی‌ها بیشتر باشد، سودآوری بانک‌ها کمتر است (نگوئن و لیو، ۲۰۱۹).

- سن شرکت

در خصوص تأثیر سن بر سودآوری و عملکرد بانک‌ها، اتفاق نظری میان محققان وجود ندارد. به‌عنوان مثال براون (۲۰۰۷)، مالک (۲۰۱۱) و اوماندی و همکاران (۲۰۱۳) دریافتند که سن تأثیر مثبت و معناداری بر میزان سودآوری شرکت‌ها دارد. در مقابل، همدان (۲۰۰۸) و اموانگی و همکاران (۲۰۱۴) دریافت که هیچ ارتباط آماری معنی‌داری بین سن و عملکرد شرکت‌ها وجود ندارد. کایا (۲۰۱۵) و برتجی و همکاران^۷ (۲۰۱۶) نشان دادند که سن تأثیر منفی بر عملکرد داشته است (سلامی و همکاران، ۲۰۲۲).

1. Liao et al
2. Meher and Ajibie
3. Charumathi
4. Chen-Ying Lee
5. Ana-Maria & Ghiorghe
6. Ejigu
7. Berteji et al

- نقدینگی

حکیم و ناییم^۱ (۲۰۰۵) و شیو (۲۰۰۷) دریافتند که سودآوری توسط دارایی‌های نقدینگی بیشتر هدایت می‌شود. در حالی که احمد و همکاران^۲ (۲۰۱۱) بین نقدینگی و عملکرد مالی نظر مخالف داشتند. مهر و گتانه^۳ (۲۰۱۹) بیان کردند که نسبت نقدینگی با توجه به این‌که بازده دارایی‌ها در موقعیت مالی کوتاه‌مدت شرکت به کار می‌روند، اثر قابل توجهی بر عملکرد مالی ندارد. در مقابل لی و لی^۴ (۲۰۱۲)، اولاجوموک اولائوزبیکان^۵ (۲۰۱۲)، هسو- هوآ و چن^۶ (۲۰۱۲) و چراموتی (۲۰۱۲) در مطالعه خود دریافتند که نسبت نقدینگی تأثیر قابل توجهی بر عملکرد شرکت دارد.

- ریسک

ریسک در واقع به زیان بالقوه یک فعالیت اطلاق می‌گردد و از دیرباز به‌عنوان تهدیدی برای فعالیت بانکی مطرح است. در صنعت بانکداری، بانک‌ها دائماً با ریسک‌های مختلفی مواجه هستند که با توجه به تنوع ریسک در نظام بانکی، ارتباط ریسک‌ها با هم و عدم امکان تفکیک کامل انواع مختلف ریسک یکی از مهم‌ترین دلایل تأثیرپذیری سلامت بانک‌ها از ریسک‌های مختلف می‌باشد. در ارتباط با آثار ریسک بر سلامت بانکی در ادبیات تجربی نتایج یکسانی وجود ندارد. به‌عنوان مثال بر اساس تئوری مالی سنتی، ریسک اعتباری ارزش دارایی‌های بانک را کاهش می‌دهد و منجر به از دست دادن سرمایه می‌شود و بر توان پرداخت بدهی و سلامت مالی بانک تأثیر منفی می‌گذارد (بورک، ۱۹۸۹؛ کاسمیدوس و همکاران^۷، ۲۰۰۵؛ چن^۸، ۲۰۰۹ و هادریش، ۲۰۱۵). در مقابل مولینکس و تورنتو (۱۹۹۲)، بارث^۹ (۲۰۰۳)، فونتس و ورگارا^{۱۰} (۲۰۰۳)، سریری^{۱۱} (۲۰۰۹)، سوفیان^{۱۲} (۲۰۰۹)، ویسیوزمان و تارمازی^{۱۳} (۲۰۱۰) و روزانی و رحمان (۲۰۱۳) به اثر مثبت ریسک بر سلامت بانکی اشاره نمودند. نگوین و لیو (۲۰۱۹) به عدم ارتباط میان ریسک و سلامت مالی اشاره دارد.

1. Hakim & Neaime
2. Ahmed et al
3. Meher & Getaneh
4. Lee & Lee
5. Olajumoke Olaosebikan
6. Hsu-Hua & Chen
7. Kosmidou et al
8. Chen
9. Barth
10. Fuentes & Vergara
11. Srairi
12. Sufian
13. Wasiuzzaman & Tarmizi

- مدل کسب و کار

مدل کسب و کار، منطق بانک در چگونگی خلق، ارائه و کسب ارزش است. در حقیقت، دستیابی به جایگاه رقابتی مناسب در تمامی صنایع، به واسطه تقویت پاسخگویی به تغییرات فزاینده محیطی و اخذ تصمیمات والای مدیریتی، تنها با کمک پذیرش الگوی مناسب کسب و کار امکان پذیر است. براساس نظر مارگرتا^۱ (۲۰۰۲) یک مدل کسب و کار مناسب، توانایی آن را دارد که با پاسخ به سؤالاتی در زمینه مشتری، ارزش مشتری و چگونگی کسب درآمد، زمینه منطق اقتصادی فعالیت سازمان را توضیح داده و شرح دهد که چگونه می توان ارزش مورد نظر مشتریان را با هزینه مناسب ارائه نمود. بنابراین، سازمان ها و به خصوص بانک ها اگر مدل کسب و کار مناسب در اختیار نداشته باشند، نمی توانند بخش قابل توجهی از بازار را تصرف نمایند. در این خصوص مطالعه آلتونباس و همکاران^۲ (۲۰۱۱) و بلتراتی و استولز^۳ (۲۰۱۲) نشان داده است بانک هایی که مدل کسب و کار و استراتژی لازم برای انجام فعالیت را ندارند، در مقابل بحران های مالی و بانکی در مقایسه با بانک هایی که از طریق اعمال چارچوب مشخص اقدام به بهبود و ثبات مالی فعالیت خود می پردازند، آسیب پذیرتر هستند (غلامی و شجاعی، ۱۳۹۶).

مطالعات تجربی

شناسایی عوامل مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت بانکی به طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته است. براهیم و آبدراهمان^۴ (۲۰۲۲) در مطالعه ای با عنوان «مسئولیت اجتماعی شرکت، جهانی شدن مالی و سلامت بانک در اروپا- شواهد جدید از یک پنل GMM-VAR» به بررسی رابطه علی بین مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR)، سلامت بانک (سودآوری، ثبات) و جهانی شدن مالی در بخش بانکداری اروپا پرداختند. نتایج نشان داده است که عملکرد CSR باعث افزایش ثبات بانک می شود، در حالی که هزینه های مالی CSR می تواند سودآوری بانک را کاهش دهد. بین جهانی شدن مالی، سلامت بانک و همچنین جهانی شدن مالی بر CSR تأثیر مثبت وجود دارد. علاوه بر این واگرایی بین شیوه های CSR داخلی و خارجی در بخش بانکی می تواند منجر به اختلال در روند یکپارچگی مالی بانک ها گردد. رنوکا و چودیستی^۵ (۲۰۲۲) در مطالعه ای با عنوان «نقش سلامت مالی صنعت

1. Margerta
2. Altunbas et al
3. Beltratti & Stulz
4. Brahim & Abderrahmane
5. Renuka & Chodisetty

بانکداری در هند با استفاده از مدل Z-Score آلتمن - شواهد تجربی بانک ملی پنجاب» با استفاده از رویکرد ترکیبی به بررسی سلامت چهار بانک کوچک هند طی دوره ۲۰۱۷-۲۰۲۲ پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که تنها دو بانک هندی در وضعیت مالی مناسبی قرار دارند. نمره Z-Score آلتمن برای بانک‌های منتخب برابر با ۱/۸ بدست آمده است که نشان می‌دهد ریسک اعتباری بانک‌ها بالا است. بنابراین به منظور مدیریت ریسک اعتباری، بانک‌ها باید نسبت به بهبود نسبت سرمایه در گردش تلاش کنند. همچنین، تغییر در ریسک اعتباری بر سود عملیاتی اثر معکوس خواهد داشت. بنابراین، ضروری است تا بانکداران بر مدیریت اعتبار تمرکز کنند. فعالیت‌هایی در جهت کاهش وام‌های نامناسب که در نهایت باعث کاهش ریسک در بانک و افزایش آن می‌شود، انجام دهند. بانک‌ها باید سرمایه پایه خود را به به‌روزترین تکنیک‌های مدیریت ریسک اعتباری مجهز کنند و برای حفظ وجوه بانکی و به حداقل رساندن خطرات ورشکستگی بانک‌ها، بازارهای مشتقات اعتباری ایجاد کنند. بیسواس و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای با عنوان «حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در بانک‌ها: شواهد تجربی از هند» به بررسی تأثیر تنوع جنسیتی، تعداد اعضاء هیات مدیره و عوامل داخلی و کلان اقتصادی بر مدیریت سود در ۲۲ بانک تجاری هند طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ با استفاده از رویکرد خطاهای استاندارد تصحیح شده پانل^۲ (PCSE) پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که حاکمیت شرکتی تأثیر منفی قابل توجهی بر مدیریت سود در بانک‌های تجاری هند دارد. ارتباط مثبتی بین تنوع جنسیتی هیئت مدیره و مدیریت سود وجود دارد. علاوه بر این فقدان تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بانک‌ها بر مزایای هیئت‌های دارای تنوع جنسیتی بیشتر است. همچنین، نتایج مطالعه نشان داده است که مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی زمانی که با هم ترکیب شوند مؤثرتر از مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی به صورت منفرد هستند. السعیدی و عباس^۳ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای با عنوان «منابع مالی و تأثیر آنها بر سلامت مالی: مطالعه‌ای کاربردی در مورد نمونه‌ای از بانک‌های خصوصی فعال در بورس اوراق بهادار عراق»، به بررسی موضوع در ۱۰ بانک خصوصی طی دوره ده ساله پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که همبستگی مثبت و معنی‌داری میان شیوه‌های تامین مالی و سلامت بانکی وجود دارد. روسی و همکاران^۴ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان «آیا هیئت مدیره رابطه بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی را تعدیل می‌کند؟ شواهدی از

1. Biswas et al

2. Panel-Corrected Standard Errors (PCSE)

3. AL- Saidi and Abbas

4. Rossi et al

شرکت‌های اروپایی ESG» به بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی هیئت مدیره به‌عنوان شاخص حاکمیت شرکتی در ۲۲۵ شرکت اروپایی طی دوره ۲۰۱۹-۲۰۱۵ با استفاده از تکنیک داده‌های تابلویی پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که هیات مدیره قوی، تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی را تعدیل می‌نماید. فلوسو (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان «تأثیر حاکمیت شرکتی بر سودآوری بانک‌ها در نیجریه» به بررسی موضوع در ۶ بانک تجاری نیجریه طی دوره ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ با استفاده از روش داده‌های تابلویی - اثرات ثابت پرداخت. برای حاکمیت شرکتی متغیرهای اندازه کمیته حسابرسی (ACS)، اندازه هیئت مدیره (BS)، تعداد جلسات کمیته حسابرسی (ACNM) و تعداد جلسات هیئت مدیره (BNM) و برای شاخص سودآوری، سود هر سهم (EPS) انتخاب گردید. نتایج مطالعه نشان داده است که رابطه مثبت و معناداری بین سود هر سهم و اندازه کمیته حسابرسی، اندازه هیئت مدیره و تعداد جلسات هیئت مدیره وجود دارد. بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و سود هر سهم نیز رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج مطالعه نشان داده است که حاکمیت شرکتی، عملکرد بانک‌های تجاری در نیجریه را بهبود می‌دهد. دجباللی و زاهدودی^۱ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی رابطه بین حاکمیت بانک و عملکرد در بانک‌های تونس: رویکردی بر تجزیه و تحلیل GMM»، به بررسی تأثیر مولفه‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد ۱۰ بانک فعال در بورس اوراق بهادار تونس طی دوره ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۵ با استفاده از رویکرد GMM پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که بین اندازه هیئت مدیره، کیفیت حاکمیت و حضور مدیران مستقل با عملکرد، همبستگی مثبت و قابل توجه وجود دارد. در مقابل، پاداش مدیر عامل و سرمایه‌گذاران خارجی و نهادی بر عملکرد بانک‌ها تأثیر منفی دارند. نگوین و لیو^۲ (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای با عنوان «عوامل تعیین‌کننده سلامت مالی بانک‌های تجاری: شواهدی از ویتنام» به تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر سلامت مالی ۲۲ بانک تجاری ویتنام طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۷ با استفاده از مدل رگرسیون لجستیک^۳ با رویکرد متوسط‌گیری بیزی^۴ (BMA) پرداختند. برای سلامت مالی شاخص CAMELS استفاده گردید. نتایج مطالعه نشان داده است که هزینه سربار، سپرده، مالکیت و نسبت دارایی‌های بدون بهره^۵ تأثیر

1. Djebali and Zaghdoudi
2. Nguyen and Liu
3. Logistic regression
4. Bayesian Model Averaging (BMA)
5. Non-Interest Earning Assets Ratio (NIEAR)

منفی بر سلامت مالی دارند، در حالی که ذخایر^۱ با سلامت مالی همبستگی مثبت دارند. نتایج همچنین نشان داده است که نسبت حقوق صاحبان سهام با یک وقفه^۲ از نظر آماری معنی دار است. متغیرهای ریسک اعتباری و Z-score و کلان اقتصادی (GDP و CPI) از نظر آماری معنی دار نیستند. ملکیان و محمدی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با عنوان «ارائه مدلی جهت سنجش سلامت مالی در بانکداری ایران با در نظر گرفتن شاخص‌های کم‌مز و حاکمیت شرکتی» به رتبه‌بندی ۱۷ بانک جمهوری اسلامی ایران از نظر سلامت بانکی براساس تعریف مدل ترکیبی شاخص‌های مدل کم‌مز - حاکمیت شرکتی با استفاده از رویکرد توصیفی - پیمایشی و نظر خبرگان پرداختند. نتایج مطالعه نشان داده است که پنج عامل برتر در سلامت بانکداری به ترتیب شامل انتخاب مدیریت ارشد از طریق فرایندهای کارمندیابی و ملحوظ نظر داشتن صلاحیت مورد نیاز برای پست مدیریت ارشد، نسبت کفایت سرمایه، نسبت تسهیلات غیرجاری به تسهیلات، شایستگی و توانمندی‌های شخصی رئیس هیئت مدیره، نسبت حقوق صاحبان سهام به دارایی‌ها می‌باشد. سیدی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با عنوان «ارزیابی شاخص‌های سلامت مالی بانک‌های تجاری از دیدگاه خبرگان بانکی» به بررسی و ارزیابی ابعاد سنجش سلامت مالی بانک‌های تجاری ایران از دیدگاه خبرگان بانکی و دانشگاهی به روش توصیفی - پیمایشی پرداختند. محققان در ابتدا ۵۰۷ پرسش‌نامه در بین خبرگان بانک‌های تجاری و دانشگاهی توزیع نمودند. نتایج مطالعه نشان داده است که مولفه‌های کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، سودآوری، نقدینگی، کیفیت مدیریت، حساسیت نسبت به ریسک بازار، بانکداری اسلامی، حاکمیت شرکتی و الزامات قانونی بر سلامت مالی بانک‌ها مؤثر هستند. همچنین، نتایج مطالعه نشان داده است که مولفه‌های سلامت مالی با یکدیگر ارتباط متقابل دارند.

روش‌شناسی تحقیق

در این تحقیق که تحقیقی کاربردی - توصیفی است، براساس رهیافتی از مطالعه سلامی و همکاران (۲۰۲۱) و توجه به عدم ایجاد همخطی کامل بین متغیرها، برای شناسایی و بررسی عوامل درون بانکی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت بانکی از مدل رگرسیون چند متغیره زیر استفاده شده است.

1. Reserves (RSVs)
2. Lagged Equity Ratio (LER)

$$SI_{it} = \alpha_0 + \beta_1 size_{it} + \beta_2 Lq_{it} + \beta_3 Lev_{it} + \beta_4 CG_{it} + \beta_5 Risk_{it} + \beta_6 Age_{it} + \beta_7 BP_{it} + \beta_8 NIA_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{رابطه ۱})$$

در رابطه ۱، SI_{it} شاخص بازیابی و احیای سلامت بانکی، $size_{it}$ اندازه بانک، Lq_{it} نقدینگی بانک، Lev_{it} اهرم مالی، CG_{it} حاکمیت شرکتی، $Risk_{it}$ ریسک مالی، Age_{it} سن بانک، BP_{it} مدل کسب و کار بانک، NIA_{it} دارایی‌های بدون بهره و ε_{it} جمله اختلال هستند. به علاوه، نماد $t = 1, \dots, T$ نشان‌دهنده زمان یعنی سال‌های ۱۳۹۰-۱۴۰۰ و نماد i در مدل‌های مذکور بیانگر مقاطع یعنی بانک‌های خصوصی شامل بانک ملت، بانک رفاه، بانک صادرات، بانک تجارت، بانک پارسیان، بانک پاسارگارد، بانک شهر، بانک کارآفرین، بانک سرمایه، بانک سینا، بانک سامان و بانک اقتصاد نوین است. با توجه به مدل، اطلاعات سری زمانی و مقطعی به صورت تلفیقی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از این رو، مدل با استفاده از روش داده‌های تابلویی برآورد می‌گردد. نحوه اندازه‌گیری متغیرها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: متغیرها و نماد مورد استفاده در مدل (۱)

نتیجه انتظاری	متغیر	شاخص	نماد	ماخذ
	متغیر وابسته	بازیابی و احیای سلامت بانکی	SI_{it}	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی سلامی و همکاران (۲۰۲۲)
	متغیرهای مستقل	اندازه بانک	$size$	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی سلامی و همکاران (۲۰۲۲)
		نسبت دارایی جاری به سپرده	Lq	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی رومن و سارگو (۲۰۱۳)
		نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی	Lev	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی سرور و همکاران (۲۰۲۲)
		لگاریتم دارایی		(-)

نتیجه انتظاری	ماخذ	نماد	شاخص	متغیر	
(+)	بیسواس و همکاران (۲۰۲۲)	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی	<i>CG</i>	متوسط سه شاخص اندازه هیات مدیره، تعداد اعضای موظف ^۱ و غیر موظف ^۲ در هیئت مدیره بانک و مالکیت عمده	حاکمیت شرکتی
(-)	سید و تومین (۲۰۱۱) دولینت (۲۰۰۵) نی و همکاران (۲۰۰۵)	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی	<i>Risk</i>	متوسط سه ریسک اعتباری(نسبت مطالبات غیر جاری به کل تسهیلات)، نقدینگی (نسبت دارایی‌های نقدی به کل بدهی‌ها) و نرخ بهره (نسبت کل تسهیلات به کل حجم سپرده‌ها)	ریسک مالی
(+)	سلامی و همکاران (۲۰۲۲)	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی	<i>Age</i>	لگاریتم طبیعی عمر بانک از زمان شروع فعالیت	سن بانک
(+)	غلامی و شجاعی (۱۳۹۶)	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی	<i>BP</i>	متوسط ساختار دارایی (نسبت کل تسهیلات به کل دارایی‌ها)، ساختار بودجه (نسبت کل سپرده‌ها به کل بدهی)، ساختار سرمایه (نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی)، ساختار درآمد (نسبت درآمد غیرمشاع به کل درآمد)	مدل کسب و کار
(-)	نگوئن و لیو (۲۰۱۹)	صورت مالی بانک‌ها/ محاسباتی	<i>NIA</i>	نسبت دارایی‌های غیر بهره بر کل دارایی‌ها	دارایی‌های بدون بهره

متغیرهای مستقل

1. Executive Board Members
2. Non-Executive Board Members

برآورد مدل تحقیق

مانایی متغیرهای تحقیق

از آنجاکه داده‌های مورد استفاده در روش‌های ترکیبی باید ویژگی مانایی را داشته باشند. براین اساس، در تحقیق حاضر از آزمون لوین، لین و چو (LLC) استفاده شده است. براساس نتایج آزمون که در جدول شماره ۲ ارائه شده است تمامی متغیرها در سطح پایا هستند.

جدول ۲. آزمون ریشه واحد بر اساس آزمون لوین، لین و چو

متغیر	نماد	آماره آزمون Statistic	سطح معناداری Prob.	نتیجه
بازیابی و احیای سلامت بانکی	SI_{it}	-۲,۰۵	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
اندازه بانک	$size$	-۲,۴۶	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
نقدینگی	Lq	-۲,۱۹	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
اهرم مالی	Lev	-۳,۰۱	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
حاکمیت شرکتی	CG	-۲,۵۱	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
ریسک مالی	$Risk$	-۲,۵۹	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
سن بانک	Age	-۲,۳۶	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
مدل کسب و کار	BP	-۲,۳۱	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level
دارایی‌های بدون بهره	NIA	-۲,۶۵	۰,۰۰	۰,۰۰° Stationary in level

آزمون F و انتخاب روش اثرات مشترک و اثرات ثابت

براساس روش‌شناسی داده‌های تابلویی، برای تعیین این که مدل به روش تلفیقی (اثرات مشترک) یا روش داده‌های تابلویی برآورد شود از آزمون F استفاده می‌شود. نحوه اجرای این آزمون بدین نحو است که در ابتدا مدل تصریح شده در رابطه ۱ به روش اثرات ثابت برآورد و یک‌بار به روش اثرات مشترک برآورد می‌شود. بعد از برآورد مدل به دو روش اثرات ثابت و مشترک، مجموع مجذور پسماندها در هر دو مورد استخراج می‌گردد و آماره آزمون F محاسبه می‌شود. در نرم افزار Eviews که در این تحقیق بکار گرفته شده است، امکان اجرای مستقیم آزمون مذکور وجود دارد. نتایج آزمون در جدول ۳، ارائه شده است.

جدول ۳. آزمون F و انتخاب روش اثرات مشترک و اثرات ثابت

آزمون F	آزمون
۲۵/۴	آماره
۰/۰۰۰۰	ارزش احتمال
عدم برابری عرض از مبدهای مقاطع	توضیحات
داده‌های تابلویی	روش

براساس نتایج جدول ۳، آماره آزمون F معادل ۲۵/۴ است و ارزش احتمال آن از ۵ درصد کمتر است (مقدار احتمال مربوط به فرض صفر آماری برابر ۰/۰۰۰۰ است)، بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر مبنی بر برابری عرض از مبدهای مقاطع را نمی‌توان پذیرفت و رد می‌شود. لذا، روش داده‌های تابلویی به جای داده‌های تلفیقی انتخاب می‌شود.

انتخاب روشی اثرات تصادفی و اثرات ثابت

بعد از انتخاب روش داده‌های تابلویی براساس آزمون F، در مرحله دوم این موضوع که داده‌های تابلویی به روش اثرات ثابت یا روش تصادفی برآورد گردد، از آزمون هاسمن استفاده می‌گردد. برای اجرای این آزمون با استفاده از نرم افزار Eviews در ابتدا مدل ۱ با روش اثرات تصادفی برآورد و بعد از برآورد، آزمون هاسمن اجرا و به واسطه آن برآوردگر اثرات ثابت متناظر برآورد می‌شود. نتایج آزمون در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. آماره کای دو آزمون هاسمن برای مدل تحقیق

ارزش احتمال	آماره کای دو
۰/۰۰۰۰	۲۳/۱

آماره کای دو مربوط به آزمون هاسمن در جدول ۴ معادل ۲۳/۱ می‌باشد و ارزش احتمال آن کمتر از ۵ درصد است، بنابراین در سطح معنی‌داری ۵ درصد، فرضیه صفر آزمون مذکور پذیرفته نمی‌شود و استفاده از مدل اثرات ثابت برای برآورد مدل تحقیق مناسب‌تر خواهد بود.

برآورد مدل تحقیق

نتایج حاصل از برآورد مدل به روش گشتاورهای تعمیم یافته متعامد و اطلاعات بانک‌های خصوصی منتخب مورد بررسی، برآورد شده است. نتایج در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. برآورد مدل تحقیق به روش گشتاورهای تعمیم یافته متعامد

متغیرها	ضرایب	ارزش احتمال	توضیحات
اندازه بانک	-۰.۰۲۴۴	۰.۰۵۸	منفی و معنی‌دار
اهرم مالی	-۰.۰۱۳۰	۰.۰۰۰	
دارایی بدون بهره	-۰.۰۰۵۴	۰.۰۰۴	
ریسک مالی	-۰.۰۵۳۲	۰.۰۰۰	
حاکمیت شرکتی	۰.۰۶۸۸	۰.۰۰۰	مثبت و معنی‌دار
نقدینگی	۰.۰۸۴۴	۰.۰۰۰	
سن بانک	۰.۰۰۱۲	۰.۰۶۷	
مدل کسب و کار	۰.۲۲۵۸	۰.۰۱۳	

نتایج مربوط به تفسیر ضرایب نیز براساس جدول ۵ بیانگر آن است که در میان متغیرهای مورد بررسی حاکمیت شرکتی، نقدینگی، سن بانک، مدل کسب و کار تأثیر مثبت و معنی‌داری بر شاخص بازیابی و احیای سلامت بانکی دارند. در مقابل، اندازه بانک، اهرم مالی، دارایی بدون بهره، ریسک مالی تأثیر منفی و معنی‌داری بر شاخص بازیابی و احیای سلامت بانکی دارند.

جمع‌بندی و پیشنهادات

نقش مهم بانک‌ها در نظام اقتصادی و تعداد منابع در دسترس آنها باعث شده است تا سلامت و کارایی مالی آن‌ها به‌عنوان یک مزیت در فضای رقابتی کسب و کار مورد توجه قرار گیرد. چراکه یک سیستم بانکی سالم و کارآمد با توجه به وضعیت اقتصادی هر کشور، ثبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و توسعه پایدار در سطح ملی و بین‌المللی را به طرز چشمگیری بهبود می‌بخشد. از این‌رو، مسئولان بانک‌ها باید شرایط اقتصادی فعلی و آینده را در نظر بگیرند و روش‌های جدیدی را برای افزایش سلامت و کارایی بانک خود و رقابت با سایرین به‌کار گیرند. در این خصوص، با توجه به ماهیت خدماتی و تنوع فعالیت بانک‌ها، یکی از استراتژی‌های اصلی در تنظیم برنامه بهبود، نظارت بر سلامت مالی بانک‌ها از طریق شناخت عوامل مؤثر و در نظر گرفتن این عوامل در طراحی

سیاست‌های اقتصادی است. عوامل متعددی بر سلامت مالی بانک‌ها تأثیر می‌گذارد. بخشی از این متغیرها می‌توانند بر سلامت بانک‌ها تأثیر مثبت بگذارند، در حالی که برخی دیگر تأثیر منفی دارند. برخی از این عوامل که بر سلامت بانک تأثیر می‌گذارند تحت کنترل مدیریت بانک هستند. به این عوامل، عوامل خاص بانک یا درون بانکی گفته می‌شود و براساس تأثیر خاص آن‌ها بر سلامت بانک، می‌توان آن‌ها را مثبت یا منفی دانست. از جمله این عوامل می‌توان به ریسک مالی، اندازه بانک، سن بانک، نقدینگی، ساختار سرمایه، حاکمیت شرکتی اشاره نمود.

با توجه به این موضوع، در این مطالعه عوامل درون بانکی مؤثر بر بازیابی و احیای سلامت مالی بانک‌های خصوصی منتخب در جمهوری اسلامی ایران طی دوره ۱۴۰۰-۱۳۹۰ با استفاده از روش داده‌های تابلویی و اثرات ثابت مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بررسی نشان داده است که حاکمیت شرکتی، نقدینگی، سن بانک، مدل کسب و کار تأثیر مثبت و معنی‌داری بر شاخص سلامت بانکی دارند. در مقابل اندازه بانک، اهرم مالی، دارایی بدون بهره، ریسک مالی تأثیر منفی و معنی‌داری بر شاخص سلامت بانکی دارند. نتایج مطالعه حاضر با مطالعه روسی و همکاران (۲۰۲۱)، فلوسو (۲۰۲۱)، دیجیالی و زاقدودی (۲۰۲۰)، نگوین و لیو (۲۰۱۹)، ملکیان و محمدی (۱۳۹۸)، سیدی و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد. در مقابل با مطالعه بیسواس و همکاران (۲۰۲۲) و مطالعه السعیدی و عباس (۲۰۲۲) مطابقت ندارد.

با توجه به نتایج حاصله پیشنهاد می‌گردد:

- ۱) به منظور حفظ کارایی و پایداری در عملیات بانکی، چارچوب‌های سیاستی قوی حاکمیت شرکتی اتخاذ گردد و به‌طور مستمر استاندارد حاکمیت شرکتی تعیین شده توسط مرجع نظارتی تطبیق داده شود.
- ۲) ضروری است که بانک‌ها انباشت مطالبات غیرجاری خود را کاهش دهند تا سلامت مالی خود را بهبود بخشند.
- ۳) بانک سیاستی اتخاذ کند که وجوه مازاد خود را از طریق مدیریت نقدینگی بانکی به گونه‌ای سرمایه‌گذاری کند که به کسب سود از این وجوه سرمایه‌گذاری شده، کمک کند. یعنی تشویق بانک‌ها به یافتن سازوکارهای جدید و راه‌های مناسب برای استفاده بهتر از سپرده‌های موجود خود به منظور دستیابی به سود.
- ۴) اندازه بانک تأثیر منفی بر سلامت بانکی دارد این نشان می‌دهد که میزان دارایی‌های بانک، تضمین‌کننده سلامت بانک نیست. براین‌اساس بانک‌ها نسبت به بازیابی

- دارایی‌های خود به ویژه دارایی‌های ثابت مازاد خود و فروش آن اقدام نمایند تا از این طریق قادر به تامین منابع مالی تسهیلات‌گیرندگان باشند.
- (۵) دستورالعمل‌های بازل ۲ و ۳ در بانک‌ها به منظور کنترل پیامدهای منفی ریسک مالی به صورت کامل تحت نظارت بانک مرکزی اجرا گردد.
- (۶) در راستای بهبود نقدینگی و مدیریت مؤثر آن، اعمال نرخ‌های ترجیحی سپرده‌های کوتاه مدت و واقعی کردن نرخ مازاد و کسری منابع، در دستور کار بانک‌ها قرار گیرد.
- (۷) بانک‌ها با طراحی خدمات نوین براساس نیازها و خواسته‌های مشتریان و تنوع بخشی محصولات و خدمات و انتخاب پرتفوی مناسب از خدمات مالی، اعتباری و الکترونیکی ضمن ارتقاء رویکرد مشتری مداری خود، زمینه‌های افزایش سودآوری و ارتقاء سلامت مالی خود را فراهم نمایند.

منابع و مأخذ

الف. فارسی

- احمدی، سید محمد مهدی؛ غلامی، الهام و نوبخت، جواد (۱۳۹۵)، بررسی جایگاه و اصلاحات لازم در نظام بانکی جهت تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی. طرح تحقیقاتی، **مجمع تشخیص مصلحت نظام**.
- پورحسین، مانده؛ احمدی، سید محمد مهدی و نوبخت، جواد (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر استفاده کارا از منابع (کارایی درونی) در صنعت بانکداری ایران. **فصلنامه علمی - پژوهشی اقتصاد کاربردی**، دانشگاه آزاد اسلامی، ۸(۲۴)، ۴۹-۵۸.
- سیدی، سید احمد؛ عبدلی، محمدرضا و جباری نوقابی، مهدی (۱۳۹۸). ارزیابی شاخص‌های سلامت مالی بانک‌های تجاری از دیدگاه خبرگان بانکی. **مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز**، ۱۱(۲)، ۲۵۱-۲۰۷.
- قهرمانی چابک، عیسی (۱۳۹۸). ارائه الگوی شکندگی - انعطاف پذیری صنعت بانکداری ایران در دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی با تاکید بر مهندسی مالی. **رساله دکتری مدیریت عالی کسب و کار گرایش مهندسی مالی و مدیریت ریسک**، دانشگاه خوارزمی.

ملکیان، اسفندیار و محمدی، معصومه (۱۳۹۸). ارائه مدلی جهت سنجش سلامت مالی در بانکداری ایران با در نظر گرفتن شاخص‌های کاملز و حاکمیت شرکتی. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصاد پولی*، مالی دوره جدید، ۲۶(۱۷)، ۱۵۴-۱۲۱.

ب. انگلیسی

Ahmed, N., Ahmed, Z., & Usman, A. (2011). Determinants of Performance: A Case of Life Insurance Sector of Pakistan. *International Research Journal of Finance and Economics*, 61, 123-128

Al-Saidi, A. K. H., & Sahib Abbas, D. (2022). Sources of Financing and Their Impact on Financial Safety: An Applied Study on a Sample of Private Bank's Listed in Iraq Stock Exchange. *Palarch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 19(1), 1281-1297.

Amalia, s., & Nugraha., N. A. (2021), The Impact of Financial Ratio Indicators on Banking Profitability in Indonesia, *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(8), 580-588.

Aspal, P. K., & Misra, S. K. . (2013). A camel model analysis of State Bank Group. *World Journal of Social Sciences*, 3(4), 36-55.

Barth, J., Caprio, G., & Levine, R., (2004), Bank regulation and supervision: what works best?, *Journal of Financial Intermediation*, 13, 205-248.

Berger, A.N. (1995). The Profit-Structure Relationship in Banking-Test of Market Power and Efficient- Structure Hypotheses. *Journal of Money, Credit and Banking*, 27, 404-431

Biswas, S., Bhattacharya, M., Sadarangani, P. H., & Jin, J. Y. (2022). Corporate Governance and Earnings Management in Banks: An Empirical Evidence from India. *Cogent Economics & Finance*, 10(1), 1-20.

Bourke, P. (1989). Concentration and other Determinants of Bank Profitability in Europe, North America and Australia. *Journal of Banking and Finance*, 13, 65-79

Buallay, A. (2019). Corporate Governance, Shariah Governance and Performance: A Crosscountry Comparison in MENA Region. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 12(2), 216-235.

Chairunesia, W. (2020). Analysis of the Bank's Health Level and Its Effects on the Profitability of Sharia General Banks Listed in Indonesia's Financial Services Authority Period 2015-2018. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, 17(3), 38-53.

Charumathi, B. (2012). On the Determinants of Profitability of Indian Life Insurers: An Empirical Study. *Proceedings of the World Congress on Engineering*, 1, 978-88.

Chen, C. (2009). Bank Efficiency in Sub-Saharan African Middle-Income Countries. Washington, D.C.: *International Monetary Fund*.

Cormier, D., Demaria, S., & Magnan, M. (2017). Beyond Earnings: Do EBITDA Reporting and Governance Matter for Market Participants?. *Managerial Finance*, 43(2), 193–211.

Dey, M., & Bhattacharjee, S. (2019). Examining the Impact of Corporate Governance on Banks' Performance using CAMELS Approach: A Panel Data Study of Selected Banks in Bangladesh. *The Chittagong University Journal of Business Administration*, 30, 1-28.

Djebali, N., & Zaghdoudi, K. (2020). Testing the Governance-Performance Relationship for the Tunisian Banks: A GMM in System Analysis. *Financial Innovation*, 6(23), 1-24.

Dwitama, F. (2021). Comparison Analysis of Camels And Rgec in Assessing The Level of Health of Bank (Case Study in Pt Bank Rakyat Indonesia (Persero), Tbk Period 2017-2019). *International Journal of Science, Technology & Management*, 2(5), 1825-1829.

Gaies, B., & Jahmaneb, A. (2022). Corporate Social Responsibility, Financial Globalization and Bank Soundness in Europe – Novel Evidence from a GMM Panel VAR Approach. *Finance Research Letters*, 47(B).

Hadriche, M., (2015). Banks Performance Determinants: Comparative Analysis between Conventional and Islamic banks from GCC Countries. *International Journal of Economics and Finance*, 7(9), 169-177.

Hakimi, A., Rachdi, H., Ben Selma Mokni, R. & Hssini, H. (2018), Do Board Characteristics Affect Bank Performance? Evidence from the Bahrain Islamic Banks. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 9(2), 251-272.

Irma., S. (2017). Did the Bank with Bigger of Total Assets had Ensured Its Financial Soundness?. *In 1st International Conference on Islamic Economics, Business, and Philanthropy (ICIEBP 2017)*, 169-175.

Jizi, M. I., Salama, A., Dixon, R., & Stratling, R. (2014). Corporate Governance and Corporate Social Responsibility Disclosure: Evidence from the US Banking Sector. *Journal of Business Ethics*, 125(4), 601–615.

Kedir, A.M., Iftikhar, S.F., Murinde, V., & Kamgnia, B.D. (2018). Bank Fragility in Africa: GMM Dynamic Panel Data Evidence. *Transnational Corporations Review*, 10, 170–178.

Kosmidou, K. (2008). The Determinants of Banks' Profits in Greece During the Period of EU Financial Integration. *Managerial Finance*, 34(3), 146-159.

Kosmidou, M., & Pasiouras, F. (2007). Factors Influencing the Profitability of Domestic and Foreign Commercial Banks in the European Union. *Research in International Business and Finance*, 21(2), 222-237.

Liao, L., Chen, G., & Zheng, D. (2019). Corporate Social Responsibility and Financial Fraud: Evidence From China. *Accounting & Finance*, 59(5), 3133–3169.

Masud, A. K., & Haq, M. (2016). Financial Soundness Measurement and Trend Analysis OF Commercial Banks in Banladesh: An Observation of Selected Banks. *European Journal of Business and Social Sciences*, 4(10), 159 – 184.

Molyneux, P., & Thornton, J. (1992). The Determinants of European Bank Profitability. *Journal of Banking and Finance*, 16, 1173-1178.

Nouaili, M. A., Abaoub, E., and Ochi, A. (2015). The Determinants of Banking Performance in front of Financial Changes: Case of Trade Banks in Tunisia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(2), 410-417.

Ntim, C.G., & Soobaroyen, T. (2013). Corporate Governance and Performance in Socially responsible Corporations: New Empirical Insights from a Neo-Institutional Framework. *Corporate Governance: An International Review*, 21, 468–494.

Olayinka, E., Osariemen, A., Olojede, P., Opeyemi, A., & Timothy, U. (2018). Does Risk Governance Impact Bank Performance? Evidence From The

Nigerian Banking Sector. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(4), 1-15.

Oluwole, F. O. (2021). The Impact of Corporate Governance on Banks Profitability in Nigeria. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 5(1), 18-28.

Rana, S., & Kamruzzaman, A.S.M. (2021). A Comparison of Financial Soundness of Conventional & Islamic Commercial Banks in Bangladesh: A Bank-O-Meter Model Approach. *International Journal of Management and Accounting*, 3(6), 130-136.

Rashid, A., & Jabeen, S. (2016). Analyzing Performance Determinants : Conventional Versus Islamic Banks in Pakistan. *Borsa Istanbul Review*, 16(۲), 92-107.

Riaz, S., & Mehar, A. (2013). The Impact of Bank Specific and Macroeconomic Indicators on the Profitability of Commercial Banks. *The Romanian Economic Journal*, 16(47), 91-110.

Roman, A., & Şargu, A. C. (2013). Analyzing the Financial Soundness of the Commercial Banks in Romania: An Approach Based on the Camels Framework. *Procedia Economics and Finance*, 6, 703-712.

Rossi, M., Chouaibi, J., Chouaibi, S., Jilani, W., & Chouaibi, Y. (2021). Does a Board Characteristic Moderate the Relationship between CSR Practices and Financial Performance? Evidence from European ESG Firms. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(8), 1-15.

Renuka. N., & Murthy Chodisetty, R S. Ch. (2022). Role of Financial Soundness of Banking Industry in India By Using Altman Z-Score Model-With Special Refrence Punjab National Bank–Empirical Evidence. *British Journal of Administrative Management*, 58(152), 182-193.

Salami, A. A., Uthman, A. B., & Sanni, M. (2021). Bank-Specific Variables and Banks' Financial Soundness: Empirical Evidence from Nigeria. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 24(1), 37-66.

Sarita, B., Zandi, G., & Shahabi, A. (2012). Determinants of Performance in Indonesia Banking: A Cross-Sectional and Dynamic Panel Data Analysis. *International Journal of Economic and Finance Studies*, 4(2), 2012, 41-55.

Sarwar, A., Al-Faryan, M., & Saeed, S. (2022). The Impact of Corporate Governance and Financial Leverage on the Performance of Local Thai Banks

Using Corporate Social Responsibility as a Mediator. *Theoretical Economics Letters*, 12, 19-51.

Setyawati, I. (2017). Did the Bank with Bigger of Total Assets Had Ensured its Financial Soundness. *1st International Conference on Islamic Economics, Business and Philanthropy*, 169-175.

Short, B. (1979). The Relation between Commercial Bank Profit Rates and Banking Concentration in Canada, Western Europe and Japan. *Journal of Banking and Finance*, 3(3), 209-219.

Şit, A. (2022). The Effect of the Financial Soundness Index on the Financial Performance of Banks: An Application in Turkey. *Journal of Economics Business and Political Researches*, 7(17), 129-140.

Smirlock, M. (1985). Evidence on the (non) Relationship between Concentration and Profitability in Banking. *Journal of Money, Credit, and Banking*, 17, 69-83.

Srairi, S. A. (2009). Factors Influencing the Profitability of Conventional Banks and Islamic Banks in GCC Countries. *Review of Islamic Economics*, 13(1), 5-30.

Sufian, F. (2009). Determinants of Bank Efficiency During Unstable Macroeconomic Environment: Empirical Evidence from Malaysia. *Research in International Business and Finance*, 23(1), 54-77.

Sufian, F., & Habibullah, M. S. (2009). Bank Specific and Macroeconomic Determinants of Bank profitability: Empirical Evidence from the China Banking Sector. *Frontiers of Economics in China*, 4(2), 274-291.

Sufian, F., & Noor, M. A. N. M. (2012). Determinants of Bank Performance in a Developing Economy: Does Bank Origins Matters?. *Global Business Review*, 13(1), 1-23.

Thorik, S. H. (2020). Efektivitas Pembatasan Sosial Berskala Besar Di Indonesia Dalam Penanggulangan Pandemi Covid-19. *Jurnal Adalah : Buletin Hukum Dan Keadilan*, 4(1), 115-120.

Van-Thep, N., & Day-Yang, L. (2019). Determinants of Financial Soundness of Commercial Banks: Evidence from Vietnam, *Journal of Applied Finance & Banking*, 9(3), 35-63.

Wasiuzzaman, S., & Tarmizi, H. (2010). Profitability of Islamic Banks in Malaysia: An Empirical Analysis. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, 6(4), 53–68.